

розвиненим, а його роль у формуванні фінансової безпеки є досить слабкою.

Порівняно з 9 місяцями 2010 року на 995,6 млн. грн. (6,5 %) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 3442,2 млн. грн. (37,4 %). Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 9 місяців 2011 р. становила 76,9 %, що на 17,3 в.п. більше у порівнянні з відповідним періодом 2010 р.

Отже, дослідження сутності фінансової безпеки, зокрема у сфері страхування, та розвиток страхового ринку України дозволяють зазначити, що відсутність теоретичних розробок та законодавчої бази фінансової безпеки у сфері страхування в Україні не дозволяє виявити реальний стан фінансової безпеки у сфері страхування, який має характеризуватися збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю цієї сфери забезпечувати ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання. Виявлення та застосування переваг фінансової безпеки у сфері страхування може стати універсальним механізмом для вирішення низки завдань соціально-економічного розвитку.

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351.
2. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua.
3. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 759 с.
4. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk_I_kv_2015.pdf.
5. Концепція економічної безпеки України // Ін-т екон. прогнозування; кер. проекту В.М. Геєць. Київ: Логос, 2017. 56 с.

Дегтяренко Олег Віталійович
страховий агент «Страхової групи ТАС»

Карпенко Роман Валерійович
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СТРАХУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проблема економічної та фінансової безпеки почала досліджуватися представниками вітчизняної економічної науки порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є трансформаційна та фінансова криза української економіки, яка охопила усі сфери і стала істотною перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Тому питання забезпечення економічної безпеки держави загалом та суб'єктів господарювання зокрема повинні розглядатися як один із найважливіших національних пріоритетів. Вирішення цих питань безпосередньо пов'язане з рівнем розвитку страхової галузі.

Забезпечуючи захист майнових інтересів громадян та суб'єктів підприємницької діяльності, страхування широко використовується для забезпечення майнової відповідальності, є необхідним елементом економіки держави, а також важливим елементом формування безпеки підприємництва. У високорозвинених країнах страхова сфера стає системоформувальним чинником розвитку підприємництва та вагомим джерелом венчурного капіталу. Переважно капітал страхових компаній цих країн спрямовується у галузі з високими темпами росту та інтенсивним розвитком. У страхуванні приховано резерв економічного сприяння підприємству, інноваційним проектам підприємств та зміцнення економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

Для того щоб встановити та описати структурно-логічні взаємозв'язки між страхуванням та безпекою підприємницької діяльності, необхідно спочатку здійснити певний семантичний аналіз терміна «страхування», враховуючи неоднозначність емоційного та фонетичного його забарвлення. На думку науковців М. Клапківа [4], О. Залетова [3], Д. Біленчука і О. Павлюка [1] та ін., «страхування» використовується в сучасній українській термінології без позитивного, з емоційної точки зору, забарвлення. Адже основою вищевказаного терміна є корінь «страх», що, по суті, асоціюється з певними негативними емоціями, побоюванням перед невідомим майбутнім. Такий недолік є результатом недостатнього розвитку на момент зародження страхування російського страхового ринку в епоху царської Росії (а Україна було її частиною), страхової термінології та страхових відносин «на свой страх и риск». У більшос-

ті мов країн ЄС (англійській, італійській, французькій, угорській) страхування походить від слів, що символізують впевненість, надійність, безпеку, віру в майбутнє. Тому у наукових колах відбуваються дискусії щодо використання синоніму страхування – забезпечення. Й це не дивно, адже “забезпечення” містить у собі саме ті мовні та змістовні ознаки, які повинні характеризувати цю категорію економічних відносин. Згідно із сучасним тлумачним словником української мови [2, с. 95], термін “забезпечити” означає запевняти, заспокоювати, вселяти надію, що, по суті, відповідає аналогам страхування європейських мов. Отже, саме термін “забезпечення” повною мірою розкриває справжній мовний зміст цієї економічної категорії. Розглянувши семантичні підходи до аналізу та використання терміна «страхування», необхідно перейти до розгляду категорії безпеки, зокрема фінансової безпеки підприємства. Під безпекою у багатьох енциклопедіях [5] розуміють стан, коли будь-кому, будь-чому ніщо не загрожує. Тому, враховуючи це, зниження рівня загроз або їх відсутність можна розуміти як певний стан безпеки будь-якого суб'єкта. У сучасній економічній літературі розглядаються різноманітні погляди фахівців щодо сутності поняття “безпека” [6], серед яких, на нашу думку, доцільно виділити два підходи. Перший підхід ґрунтується на визначенні безпеки як стану, другий – як певної характеристики системи (або її складових). Заслуговує на увагу точка зору Л. Коженевського [7], згідно з якою усі визначення сутності поняття “безпека” можна розглядати у перерізі двох концепцій: перша виділяє сутність безпеки у формах існування; друга – сутність безпеки у загрозах. На думку автора, ці концепції недоцільно розглядати окремо, бо вони є взаємопов'язаними та одна випливає з іншої. Безпека, на думку автора, це певний стан захищеності будь-якого суб'єкта від загроз, якого можна досягти лише за умов певної діяльності. Якщо досягнуто певного стану захищеності, то й забезпечено певні форми існування, бо певний рівень безпеки є підґрунтям певної форми існування.

У сучасних складних умовах ведення господарської діяльності недооцінюється роль страхування у зміцненні економічної безпеки підприємництва в умовах недовіри інституцій держави у захисті бізнесу від кримінальних посягань, так званого “рейдерства”, корупційних та дискримінаційних дій представників органів державної влади шляхом страхування великими акціонерами титульних прав на акції. Особливо вразливим до впливу цих чинників ризику є сектор малого та середнього підприємництва, розвиток якого в умовах недосконалої конкуренції залишається високоризиковим з відповідним зростанням для них вартості кредитних ресурсів як джерела інвестування. Для запобігання ризикам неплатежу за кредитами господарюючі суб'єкти повинні страхувати свої кредитні ризики. Це дасть змогу в періоди низької ринкової кон'юнктури на їхню продукцію здійснити сплату відсотків чи суми кредиту за рахунок страхових компаній. Такі заходи дають можливість підприємству скеровувати свої фінансові ресурси на стабілізацію фінансового стану. Хочемо підкреслити, що сьогодні страхування не розглядається підприємствами як дієве джерело кредитних ресурсів. Світова практика доводить, що воно здатне забезпечити доступ підприємств до фінансово-кредитних ресурсів та конкурентних позицій на зовнішніх ринках. Одним із механізмів ефективного захисту майнових інтересів підприємств-страхувальників у розвинених державах світу є створення страхових гарантійних фондів у формі неприбуткових державних чи комунальних організацій. Одночасно ці інституції виконують роль додаткового елемента системи фінансово-кредитного сприяння розвитку підприємництва. Фінансові ресурси цих фондів формуються за рахунок обов'язкових відрахувань від сум, які поступають до страхових компаній від того чи іншого виду страхування. Управління фондами та прийняття рішень щодо переліку економічних ризиків суб'єктів підприємницької діяльності, які підлягають відшкодуванню, а також рішень щодо виплат страхових сум здійснюються радою такого гарантійного фонду. Вагомою може стати роль страхових гарантійних фондів у зміцненні безпеки підприємницької діяльності (зокрема у секторі малого підприємництва) шляхом покриття таких ризиків: втрата прибутку; збитки від виробничих перерв; неплатежі контрагентів; неповернення кредиту чи позики; ризики, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю підприємств тощо.

1. Біленчук Д.П., Павлюк О.С. Убезпечуватися чи страхуватися? Новітній погляд на стару проблему. *Страхова справа*. 2003. № 4(12). С. 5.

2. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. 2-е изд., доп. и перераб. Москва, Институт новой экономики, 1997. 864 с.

3. Залетов О.М. Убезпечення життя: монографія. Київ: Міжнародна агенція “Бізон”, 2006. 688 с.

4. Клапків М.С., Клапків Ю.М. Витоки національного страхового ринку України: монографія. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. 275 с.

5. Коженевський Л. Управління безпекою. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 1. С.147–154.

6. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. Харків: Школа, 2006. 876 с.

7. Shnyrkov A., Rogach A., Kopystyra A. Ukraine's joining the WTO: Realities and Challenges. *Transition Studies Review*. Vol. 13, № 3. 2006. P. 513–524.